

моврядування // Вісник Української Академії державного управління. 1997. №1. 6. Сиренко В.Ф., Онищук Н.В. Аппарат государственного управления: интересы и деятельность. К., 1993. 7. Медведчук В.В. Конституційний процес в Україні і організація державної влади і місцевого самоврядування. К., 1996. 8. Батанов О. Концептуальні засади співвідношення функцій територіальних громад // Право України. 1999. №5. 9. Кампо В.М. Дві системи місцевої влади: взаємодія, а не протистояння! Розмежування функцій і повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування (питання методології) // Місцеве самоврядування. 1998. № 1-2.

К.О.Закоморна

РОЛЬ ІНСТИТУТУ ОМБУДСМАНА У РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ В СУСПІЛЬСТВІ

Загальновідомо, що гострим питанням сучасності є питання про недостатню або малу ефективність діючих юридичних способів розв'язання соціальних конфліктів, що виникають у результаті існування різних цілей особистості та суспільства. І, як наслідок такої «різномірності», утворення протиріч між реалізацією своїх прав людиною і дотриманням при цьому суспільних інтересів. Водночас багато дослідників в галузі прав людини стверджують, що на сучасному етапі юридична наука не виробила ефективних способів забезпечення раціонального сполучення та гармонії держави й окремих особистостей [1, с.103].

Простежуючи розвиток інституту омбудсмана з моменту його заснування і до сьогодні, ми робимо висновок, що даний інститут слід розглядати як одну з головних діючих осіб процесу розв'язання соціального конфлікту у суспільстві. Світова енциклопедія визначає омбудсмана як дослідника недосконалого управління органів публічної влади [2, р.760]. Водночас назва омбудсмана: посередником - у Франції, публічним захисником - у США, народним адвокатом - у Канаді, уповноваженим – у Польщі, Росії, Україні не випадкова. Таким чином, в самій назві закладена його посередницька місія. Аналізуючи діяльність інституту омбудсмана в цьому напрямку, Пеллет'єр Жакус - дослідник інституту Посередника у Франції відзначає, що «...омбудсман пробує знайти баланс між... громадянами і посадовими особами» [3, р. 66].

Не можна не погодитися з відомими російськими соціологами В.С. Комаровським і Л. М. Тимофєєвою, які вказують: «...конфлікти в суспільстві між державним апаратом і громадянами споконвічно визначені, причому незалежно від того, в яких за формою державі і суспільстві ми живемо», при цьому вони відзначають, що «...зазначений вплив на якість і ступінь гостроти конфлікту справляє характер політичного режиму і рівень політичної культури» [4, с.5]. У цьому зв'язку професор В.А. Туманов звертає увагу і на причини загострення конфліктних ситуацій, розглядаючи їх як наслідок «...звернення громадянина до різних органів» [5, с.50].

Отже, розглядаючи звернення осіб на неправомірні та несправедливі дії публічних органів та їх посадових, службових осіб, інститут омбудсмана виступає гарантом забезпечення прав людини і згладжує існуючі конфлікти між суспільством і особистістю, тим самим стає каталізатором таких ситуацій. Тому

не можна не погодитися з професором Н.Ю. Хамановою, яка вказує, що «...Уповноважений з прав людини в Російській Федерації... розв'язує конфліктні ситуації... шляхом звернення у відповідні інстанції» [6, с.35]. На нашу думку, даний орган покликаний допомогти з'ясувати суть того, що відбувається, знайти кращий шлях порозуміння і загального добробуту. Зовсім своєрідно цю думку висловив Омбудсман Фолькетингу Лаурі Літімая: «...він не є головною діючою особою суспільного конфлікту. Омбудсман своєрідний суфлер «акторів», що забувають свої ролі. Насамперед, він нещадний критик цього видатного театру життя» [7, с.57].

Розглядаючи звернення громадян, омбудсман намагається не тільки відновити обмежені права, але і провести аналіз причин їх виникнення, щоб надалі запобігти таким конфліктним ситуаціям. У цьому зв'язку Регіональний Омбудсман Валлонії (Бельгія) М-Ж. Чідіас відзначає: «...омбудсман потрібний там, де необхідно нагадати сторонам, що деякі правила не були ними враховані. Тут омбудсман докладає зусиль, щоб знайти консенсус між громадянином і адміністрацією» [7, с.67]. У таких випадках особливо важлива роль омбудсмана в навчанні населення. Та й самі громадяни проявляють активний інтерес до животрепетних проблем суспільства. За даними різних соціологічних досліджень попит на соціальну інформацію як у країнах із стабільними системами, так і в постсоціалістичних країнах достатньо високий. Наприклад, вивчення суспільної думки Центром соціальних проблем РТ Росії показує, що протягом усього періоду реформ населення найбільш гостро сприймає конкретні соціальні проблеми [8, с.112]. Аналіз практичної діяльності інституту омбудсмана свідчить про те, що значна частина його роботи сконцентрована на розгляді звернень соціального характеру. Омбудсман Ірландії протягом 1997 р. розглянув 50,2% скарг від загальної кількості, що надходили у правозахисні органи. З них 62% припадало на Департамент соціальних співтовариств і справ сім'ї; 13,5% стосувалося Департаменту сільського господарства і продовольства; 9,9% було проти Податкового департаменту; 13,5% було пов'язано з Департаментом охорони здоров'я; 9% торкалися послуг телефонного зв'язку.

Таким чином, інститут омбудсмана є державним каталізатором соціальних суперечок в суспільстві. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини має значний потенціал в цьому напрямку та буде займати гідне місце в системі юридичних механізмів щодо розв'язання конфліктів між суспільством, державою та особистістю.

Надійшла до редколегії 09.01.2000

Список літератури:

- 1 Права человека в условиях становления гражданского общества (международная научно - практическая конференция) // Государство и право. 1997. №10.
2. The World Book Encyclopedia. Chicago, London, Toronto, 1994. V.14.
3. Pelletier J. Vinigtans de mediation a la française // French Review of Public Administration and Ombudsman. 1993. № 64.
4. Комаровский В.С., Тимофеева Л.Н. Конфликты граждан с чиновниками : почему и зачем ? // Государство и право. 1997. №10.
5. Туманов В.А. Права человека и исполнительная власть //

Советское государство и право. 1990. №2. 6. Хаманева Н.Ю. Теоретические проблемы административно-правового спора // Государство и право. 1998. №12. 7. Proceedings of the 5-th Round Table with European Ombudsman. Limassol, 1996. 8. Комлев Ю.Ю., Демидов В.Н., Толчинский Л.Г. Средства массовой информации и формирование общественного мнения о правоохранительной деятельности // Государство и право. 1997. №8.

Є.В.Мещераков

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРІОДИЗАЦІЮ ІСТОРІЇ МІЛІЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РСР 1921-1930рр.

В історіографії історії Української РСР 1921-1930рр. склалася «канонічна» періодизація, подана двома періодами: перший мав назву «Боротьба за відновлення народного господарства» і охоплював 1921-1925 р., другий - «Боротьба за побудову соціалізму» - починався в 1925 р. і продовжувався до 1937 р. Саме на підставі цієї «загальної» періодизації і будувалася більшість дисертаційних досліджень по періоду непу, у тому числі дослідження, присвячені історії міліції УРСР.

Дана періодизація була створена ще в радянський час і в угоду суспільно-політичному ладу, що існував, і теорії «соціалізму, що розвивається і переходить у «розвинутий», коли термін "нова економічна політика" або не згадувався, або був представлений в політизовано-перекрученому трактуванні. У наш час немає ніякого сенсу використовувати зазначену застарілу періодизацію. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне запропонувати нову періодизацію історії міліції УРСР в умовах непу.

Безумовно, що організація, представлена структурою апарату і кадрова політика, представлена змінами чисельного складу шляхом скорочення або збільшення штатів, системою підвищення кваліфікації працівників і системою політичного виховання кадрів, є взаємопов'язаними. Якщо ґрунтуватися на принципах якісних і кількісних змін, то безсумнівно, що якісні зміни в одній з взаємозалежних сфер викликають визначені трансформації в інші. Звідси випливає двоєдине завдання - визначити періодизацію трансформацій структури апарату міліції та трансформацій у сфері кадрової політики. При співставленні отриманих періодів виявляються певні загальні якісні закономірності і збіги, що і складають основу об'єктивної періодизації розглянутого історичного процесу.

Почнемо з аналізу змін у структурі апарату міліції в період із 1921 по 1930рр. На початок цього періоду Головне управління складається з 11 відділів, аналогічно побудовані губернські і повітові управління міліції. Весь апарат являє собою складну «піраміду», грімідку як у центрі, так і на місцях. Схематично структура в цей час виглядає так: Головне управління - губернські органи - повітові органи - волосні і сільські органи [1, Ф.5.Оп.1.Спр.462.Арк.38].

Проведена у квітні 1921 р. реорганізація Головного управління, у результаті котрої його відділи були розгорнуті в управління, є тривіальною зміною назв при збереженні самого принципу побудови структури. Управління залиши-